

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1916 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av herr Trapps motion, nr 88, om inrättande av ett penninglotteri för statens räkning, och herr Antonssons m. fl. motion, nr 89, om utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 88, har herr *Trapp* *Motionerna.* hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Konungen begära framläggande av förslag till inrättande för statens räkning av ett penninglotteri. Herr Antonsson m. fl. hava inom samma kammare väckt motion, nr 89, med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning. Dessa båda motioner har kammaren hänvisat till sitt andra tillfälliga utskott, som upptagit dem till behandling i ett sammanhang.

Beträffande motiveringen hänvisas till motionerna.

Frågan om inrättande av ett svenskt statslotteri i syfte att motverka det år efter år tilltagande spelet å utländska lotterier, vilket numera synes ha utbrett sig över hela landet, har genom väckta motioner bragts till behandling inom riksdagen icke mindre än fjorton gånger sedan mitten av 1880-talet och under de senare åren vid riksdag efter riksdag. Från statsmakternas sida har dock hittills ingen verksam åtgärd

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 12 saml. 2 avd. 5 häft. (Nr 5.)

blivit vidtagen för att söka hämma det betänkliga penningutflöde från landet, som denna spellusta vållar.

Såsom framgår av den redogörelse för lotterifrågans öden, som lämnades i utskottets utlåtande i frågan till 1915 års riksdag, och till vilken hänvisas, igångsattes år 1907 en utredning genom av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga. Dessa överlämnade i februari 1910 sitt betänkande till civildepartementet. Dessutom hava i det av de sakkunniga för revision av tryckfrihetsförordningen den 20 december 1912 avgivna betänkandet formulerats skärpta bestämmelser mot intagande i tryckt skrift av sådana meddelanden, som kunna väcka och underhålla allmänhetens lust att deltaga i lotterispel. I trontalet vid 1913 års riksdag förebådades ock kungl. proposition i ämnet på grund av den sålunda avgivna utredningen. Men ännu befinner sig frågan i detta utredningsläge.

Vid förlidet års riksdag väckte herr Olofsson i Digernäs i andra kammaren ånyo motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till åtgärder att stävja spelet på utländska lotterier, däribland om upprättande av ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri. Andra kammarens första tillfälliga utskott tillstyrkte i huvudsak motionen, men kammaren biföll en däremot avgiven reservation, vari hemställdes, efter en motivering mot eventuellt statslotteri, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utarbeta och för riksdagen framlägga förslag i syfte att stävja spelet på utländska lotterier».

I sitt utlåtande i anledning av detta andra kammarens beslut anförde första kammarens andra tillfälliga utskott, som fått ärendet till sig remitterat, att det ej haft anledning att frångå den uppfattning, som funnit uttryck i utskottets av första kammaren med 77 röster mot 32 gillade yttrande vid 1913 års riksdag, och att utskottet alltså vore övertygat därom att jämte skärpta lagstiftningsåtgärder mot spel å utländska lotterier inrättande i någon form av statslotteri komme att visa sig erforderligt för det åsyftade målets vinnande. För att emellertid 1915 års riksdag måtte komma till något kamrarnas samstämmiga beslut i fråga om en skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet, hemställde utskottet, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut, vilket dock icke innebar ett instämmande i dess motivering.

Någon kungl. proposition i anledning av den riksdagsskrivelse, som sålunda kom till stånd, torde, enligt vad utskottet inhämtat, icke vara

att förvänta till innevarande riksdag. Då utskottet är övertygat om att bebådade restriktiva lagstiftningsåtgärder, sådana de av de sakkunniga föreslagits, och av vilka en och annan ej synes tillrädlig att genomföra, ingalunda torde i nämnvärd mån verka hämmande på penningutflödet ur landet till utländska lotterier, anser utskottet det vara av vikt, att en utredning, som ju kräver sin tid, med det snaraste företages i fråga om inrättande i någon form av ett svenska statens lotteri. Detta enligt utskottets åsikt i samband med möjligast effektiva restriktiva åtgärder enda verksamma medlet mot det inom landet starkt utbredda spelet å utländska lotterier skulle då vara färdigt att föreläggas till beslut av riksdagen och eventuellt till användning, sedan andra åtgärder visat sig otillräckliga, vilken erfarenhet enligt utskottets förmenande snart torde vinnas.

Även de sakkunniga, vilka icke velat tillråda införandet av ett permanent statslotteri, uttala sig i sitt betänkande för »en av lagstiftningen betingad möjlighet till ett tillfälligt inhemskt, efter omständigheter och behov avpassat lotterispel om penningar, varigenom ett måttligt spelbehov kunde tillfredställas utan nationell myntförlust, den utländska lotteritrafiken lättare användas och förbuden däremot villigare godtagas av folkmeningen». De sakkunniga ha sålunda icke ställt sig avvisande mot en sådan åtgärd och ännu mindre mot en utredning om dess behövlighet och lämplighet till bekämpande av det fortgående spelet å utländska lotterier och om sättet för dess genomförande.

Det borde därför anses rimligt, att, då en utredning verkstälts och förslag av sakkunniga avgivits att på restriktions- och förbudsvägen söka bekämpa och hämma det ur nationalekonomisk synpunkt skadliga spelet å utländska lotterier, en utredning, såsom motionärerna begärt, även företages om ett inhemskt penninglotteri såsom nödigt kompletterande medel mot denna spellust, vilken berövar vårt land, lågt räknat, tio miljoner årligen.

Utskottet får därför hemställa, att första kammaren, i anledning av herr Trapps motion, nr 88, och herr Antonssons m. fl. motion, nr 89, måtte för sin del besluta,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri eller någon annan form av ett under svenska

statens kontroll ställt penninglotteri samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Stockholm den 9 mars 1916.

På utskottets vägnar:

LUDVIG DANSTRÖM.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Danström, von Koch, Steffen*, Tisell, Alkman, Permansson och Norman.

* Har ej närvarit vid utlåtandets justering.

Reservationer:

av herr *Tisell* beträffande avfattningen av viss del av motiveringen, samt

av herrar *von Koch* och *Alkman*, som ansett, att utskottets uttalande bort hava följande lydelse:

Frågan om att motverka spelet å utländska lotterier har gång efter annan bragts till behandling inom riksdagen genom väckta motioner. Orsaken till att något resultat i denna fråga ändock ej nåtts, torde bland annat bero därpå, att riksdagens kamrar intagit sinsemellan en principiellt olika ställning till de medel, som borde användas för att stävja den spellystnad, som alla anse skadlig. Medan sålunda första kammaren uttalat sig för inrättandet av ett statsobligationslotteri, har andra kammaren städse motsatt sig att staten skulle anordna något slags lotteri, utan borde spelet på utländska lotterier stävjas genom restriktiva åtgärder. För lidet år lyckades dock enighet vinnas mellan kamrarna

ifråga om önskvärda åtgärder mot lotterispelet. Sedan nämligen andra kammaren för sin del beslutit, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utarbета och för riksdagen framlägga förslag i syfte att stävja spelet å utländska lotterier», kom frågan till behandling inom första kammaren. Första kammarens andra tillfälliga utskott, till vilket ärendet hänvisats för förberedande behandling, verkställde en utredning såväl av lotterifrågans utveckling i vårt land som ock angående den utländska lagstiftningen på ifrågavarande område. För egen del anförde utskottet följande:

»Utskottet, som ej haft anledning att frångå den uppfattning, som funnit uttryck i utskottets utlåtande vid 1913 års riksdag, är övertygat därom att, jämte skärpta lagstiftningsåtgärder mot spel å utländska lotterier, inrättande i någon form av statslotteri kommer att visa sig erforderligt för det åsyftade målets vinnande. Då det emellertid hitintills visat sig innebära svårigheter att vinna enighet mellan riksdagens kamrar rörande alla de åtgärder, som synts utskottet behövlige för ifrågavarande missförhållandens avhjälpande, anser sig utskottet böra tillstyrka, att ett försök i den av andra kammaren antydda riktningen göres. Skulle sedermera, såsom utskottet förmenar, dylika lagstiftningsåtgärder icke komma att visa sig tillfyllestgörande, kan frågan om inrättandet i någon form av ett statslotteri åter uppföras på dagordningen.» På grund av vad som sålunda anförts hemställde utskottet, att första kammaren ville biträda andra kammarens beslut. Utan votering godkändes denna hemställan av första kammaren och med anledning härav avlät riksdagen en skrivelse (nr 77), vari bl. a. uttalas följande: »Då den nettoförlust, som årligen tillskyndas landet till följd av deltagande från svensk sida i utländska lotterier, läser uppgå till 9 å 10 miljoner kronor, måste det anses som ett obestriddigt intresse — — — att ett sådant skatteförhållande till främmande länder måtte upphöra eller väsentligt begränsas. Meningarne äro emellertid delade, huruvida detta kan åstadkommas blott och bart genom att göra vår förbudslagstiftning på detta område mera fullständig och verksam eller om man skall nödgas för målets vinnande upprätta ett under statens förvaltning ställt penninglotteri. Att inrättandet av ett dylikt statslotteri skulle vara något i och för sig gagneligt för vårt folk läser knappast från något håll göras gällande, varemot det ju möjligen framdeles kan befinnas nödvändigt för undvikande av spelet på de utländska lotterierna.

Innan denna nödfallsutväg vidtages, bör man emellertid enligt riks-

dagens mening snarast möjligt, med ledning av tidigare i ämnet framställda förslag, dels år 1910 av sakkunniga för utredande av lotteri-frågan och dels år 1912 av sakkunniga för revision av tryckfrihets-förordningen, vidtaga restriktiva åtgärder, åsyftande att — dock utan kränkning av brevhemligheten — hindra spridande av utländska lottsedlar inom landet.»

Vid årets riksdag ha emellertid väckts tvänne motioner, båda inom första kammaren, vilka ha till syfte anordnande av ett statens penning-lotteri, nämligen hr Trapps motion, nr 88, om inrättande av ett penning-lotteri för statens räkning och hr Antonssons m. fl. motion, nr 89, om skyndsamt utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri. Ingendera av dessa motioner tager hänsyn till den behandling, som lotterifrågan fick under sistlidne riksdag och det beslut, som därvid fattades, vilket motionärerna förbigå med tystnad. Utskottet har därför här ovan velat i korthet redogöra härför.

Det synes utskottet icke nödvändigt att nu upptaga till granskning skälen för och mot anordnandet av ett statslotteri. Riksdagen har nämligen genom sin ovanberörda skrivelse betecknat inrättandet av ett statslotteri som en nödfallsåtgärd, vilken i allt fall icke bör tillgripas, innan man vidtagit restriktiva åtgärder, åsyftande att hindra spridande av utländska lottsedlar inom landet, och sådana åtgärder befunnits ej medföra önskat resultat. Enligt denna uppfattning måste i första hand avvaktas de förslag, som Kungl. Maj:t, på riksdagens begäran, kan komma att framlägga i syfte att stävja spelet på utländska lotterier; det torde under sådana förhållanden icke vara väl överensstämmande med riksdagens förlidet är fattade beslut, att första kammaren redan nu skulle hemställa om utredning angående inrättande av statslotteri. Det synes även utskottet i hög grad olämpligt, att, då slutligen enighet vunnits mellan kamrarna angående den väg, som bör beträdas för denna frågas behandling, första kammaren skulle på grund av motioner, som intet nytt innehålla, hemställa om en förnyad framställning till Kungl. Maj:t.

Då utskottet således icke finner anledning föreligga att frångå den ståndpunkt, som första kammaren föregående år intog till lotterifrågan, får utskottet hemställa, att första kammaren måtte besluta,

att ifrågavarande motioner ej må till någon kam-marens åtgärd föranleda.